

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ МОЛОДІ З СУМЩИНИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Павленко Г.В.,

провідний фахівець проблемної лабораторії «ЦСГАРД» СумДУ

Трудова міграція населення є сьогодні одним з основних чинників, що визначає розвиток міжнародної економіки. При цьому це явище має як позитивні, так і негативні наслідки. Серед негативних наслідків трудової міграції фахівці виділяють погіршення стану ринку праці та демографічні втрати населення. Такі процеси не оминули й Україну, і Сумщину, зокрема. Адже відомо, що найбільш кваліфікована та репродуктивно активна частина населення – молодь – найчастіше виїжджає на заробітки за межі Сумської області.

До виїзду на заробітки молоду частину населення спонукає цілий ряд причин. Серед них: неможливість знайти першу роботу, яка б відповідала не лише отриманій освіті, але й задовольняла власні амбіції, була високооплачуваною та дозволяла накопичувати професійний досвід; бажання бути матеріально незалежними від батьків; цікавість – змінити місце проживання, побачити світ.

Очевидні диспропорції рівня безробіття мають не тільки віковий, але й гендерний вимір. Жінки складають більше 70% всіх безробітних в Сумській області, а їх заробітна плата не перевищує 1/3 зарплати чоловіків, хоча освітній рівень жінок вищий, ніж у чоловіків.

Більш детальний аналіз результатів соціологічного опитування, проведеного Проблемною лабораторією «Центр соціально-гуманітарних аспектів регіональних досліджень» СумДУ, дозволяє простежити гендерні особливості трудової міграції молоді. Хоча серед молоді кількість жінок, що мігрує значно менша ніж чоловіків (25 % жінок у порівнянні з 75 % чоловіків), проте жіноча частина населення частіше виїжджає є на більший термін (47,66% проти 39,71% чоловіків). Можна допустити, що жінки важче приймають рішення щодо виїзду, і якщо вже ризикують, то роблять це рідше, але на тривалий час.

Цікавим буде простежити гендерні відмінності в мотивації трудової міграції. Незважаючи на схожість думок молодих жінок і чоловіків щодо того, що основною причиною пошуку роботи за кордоном є неможливість знайти роботу в своїй області та пошук більшого заробітку, жінки також відзначали, що для них міграція стала можливістю знайти кращі умови праці, налагодити особисте життя та заробити на щось конкретне. Серед причин трудової міграції жіночої частини молоді є також: можливість покінчити з домашнім насильством, позбавитися від проблем в сімейних відносинах і знайти особисту свободу. У таких випадках міграція дає їм можливість позбавитися від необхідності миритися з традиційними, патріархальними умовами життя і отримати можливість самим розпоряджатися своєю долею.

Географія поїздок молодих людей на заробітки також відрізняється серед чоловічої та жіночої частини населення. Найбільш тривожним для України і Сумщини, зокрема, є той факт, що молоді люди частіше переважають серед мігрантів у країни дальнього зарубіжжя. Проте, якщо чоловіки орієнтовані на виїзд закордон в першу чергу тому, що там кращі умови, то жінки цю позицію зазначають рідше. Серед трудових мігрантів, які хотіли б працювати і жити в ЄС та США жінок більше майже вдвічі. Чоловіча ж частина населення частіше зазначає, що якби мігрувала, то у Росію чи великі міста України.

Якщо ж дослідити причини, з яких чоловіки та жінки не виїжджають за межі Сумської області, то також можна побачити, що їх позиції різко розходяться. Чоловіча частина молоді вдвічі частіше за жіночу наголошує на тому, що не хоче ризикувати, виїжджаючи на заробітки. Жінки ж частіше не впевнені у тому, що трудова міграція дійсно покращить їх заробіток та умови праці, а також не хочуть залишати родину. Але навіть серед тих опитаних, хто ще жодного разу не виїжджав на заробітки, є значна частина тих хто планує це зробити.

В умовах економічної кризи посилюється також небезпека того, що трудові мігранти, які були орієнтовані на «човникову», сезонну міграцію, можуть згодом і не захотіти повертатися на батьківщину. У будь-якому разі збільшення строків перебування за кордоном неминуче призведе до зменшення грошових надходжень від мігрантів, втрати регіоном частини економічно активного та інтелектуального потенціалу, що особливо небезпечно

в Сумській області, адже демографічна ситуація в ній одна з найгірших в Україні. Тож нам видається цікавим дослідити також фактори, які б могли вплинути на рішення молоді не виїжджати, або хоча б стримувати її від нелегальної трудової міграції та заохочували заробітчан до повернення.

Звісно, створити необхідну кількість робочих місць з пристойною заробітною платою і умовами, що влаштовували б населення Сумської області, не виявляється можливим. Тож доцільним було б розробити програму заходів, спрямованих на підтримку та розвиток малого бізнесу, в який би вкладали кошти не лише держава, але й самі заробітчани за рахунок грошей, зароблених за межами області. До того ж легалізація міграції, допомога держави заробітчанами у питаннях отримання візи, організації виїзду та пошуку роботи за кордоном, стимулювала б мігрантів до повернення та захищала від ризиків, пов'язаних з нелегальною трудовою міграцією. Особливо це стосується жіночої частини молодих мігрантів, наслідки від виїзду суттєво погіршують соціально-демографічну ситуацію на Сумщині.